Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0421U102654

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 31-05-2021

Статус: Захищена

Реквізити наказу МОН / наказу закладу:

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Куманська Юлія Олександрівна
2. Kumanska Yuliia Oleksandrivna

Кваліфікація:

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Вид дисертації: кандидат наук

Аспірантура/Докторантура: так

Шифр наукової спеціальності: 10.01.01

Назва наукової спеціальності: Українська література

Галузь / галузі знань: Не застосовується

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: Не застосовується

Дата захисту: 10-05-2021

Спеціальність за освітою: Хімія

Місце роботи здобувача:

Код за ЄДРПОУ:

Місцезнаходження:

Форма власності:

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): К 58.053.02

Повне найменування юридичної особи: Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка

Код за ЄДРПОУ: 02125544

Місцезнаходження: вул. М. Кривоноса, буд. 2, м. Тернопіль, Тернопільський р-н., Тернопільська обл., 46027, Україна

Форма власності:

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Волинський національний університет імені Лесі Українки

Код за ЄДРПОУ: 02125102

Місцезнаходження: проспект Волі, буд. 13, м. Луцьк, Луцький р-н., Волинська обл., 43025, Україна

Форма власності:

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації:

Коди тематичних рубрик: 17.09.91

Тема дисертації:

1. «Екологічні аспекти сучасної літератури для дітей (на матеріалі прози З. Мензатюк, О. Ільченка, І. Андрусяка)»

2. "Ecological aspects of modern literature for children (based on prose of Z. Menzatiuk, O. Ilchenko, I. Andrusiak)"

Реферат/анотація:

1. Об'єкт дослідження – різножанрові твори сучасної прози для дітей З. Мензатюк, О. Ільченка, І. Андрусяка, котрі презентують літературне покоління, сформоване в 1990-х, що продовжило свій розвиток на початку нового століття, коли в українському літературознавстві поширилися ідеї екокритики. Творча лабораторія З. Мензатюк, О. Ільченка та І. Андрусяка як вихідців із різних регіонів України засвідчує інший геосоціальний досвід і художню реалізацію. Мета дослідження – на матеріалі прози З. Мензатюк, О. Ільченка, І. Андрусяка дослідити специфіку реалізації екологічних аспектів сучасної літератури для дітей з урахуванням проблемно-тематичних і жанрових особливостей творів. Наукова новизна дослідження полягає в тому, що вперше в українському літературознавстві здійснено комплексне дослідження сучасної прози для дітей в аспекті екокритики. Окреслено специфіку екокритичних студій у контексті інтердисциплінарних

досліджень. Дисертація є першим ґрунтовним дослідженням екологічних аспектів сучасної літератури для дітей. На матеріалі прози З. Мензатюк, О. Ільченка, І. Андрусяка доведено ефективність екокритики. Відтворено роль інтердисциплінарних досліджень у сучасному літературознавстві. Зокрема досліджено становлення та розвиток екокритики («зелених студій») як аналізу літератури та культури в аспекті екологічних взаємодій. Простежено чотири хвилі екокритики: від в англомовного природничого письма до розвитку прикладних студій на сучасному міжнародному етапі (B. Lawrence, Jan Marshall, S. Slovic та ін.). Виокремлено спорадичну увагу до екокритики в сучасному українському літературознавстві. Простежено, що тема взаємодії людини і природи – одна з провідних у літературі для дітей XX ст. У творчості Олени Пчілки екологічні аспекти є складником патріотичного виховання. Проблемно-тематичний спектр прози О. Іваненко презентує багатство природничих тем, які об'єднані морально-етичними чинниками. Повісті-казки В. Нестайка сповнені багатством природничої інформації про взаємодію видів між собою та з довкіллям. Природа у прозі В. Близнеця опоетизована, сповнена ліризму, делікатного одкровення, дитячого зачудування світом усього живого, здатності побачити неймовірне у звичних речах. Досліджено, що сюжет «Арніки» З. Мензатюк розгортається як варіант казки про живу воду за допомогою мотиву подорожі. Простежено також у творі жанрові елементи казки-легенди, в якій пояснено історію лікарської рослини. Ідеї світової гармонії підпорядкована думка про єдність людини та природи, про ідеальні екологічні взаємодії. Проаналізовано, що для проблематики міських казок збірки З. Мензатюк «Тисяча парасольок» характерно поєднання морально-етичних, пізнавально-екологічних і міфологічних аспектів. Зокрема малий читач дізнається про живу й неживу природу українських Карпат, про взаємопов'язаність усього на Землі, а також відомості з астрономії і т. ін. Зауважено, що збірка есе З. Мензатюк «Український квітник» присвячена культурним рослинам українського саду. Наскрізний авторський задум полягає в думці про необхідність збереження природи, зокрема червонокнижних видів рослин. Спостережено, що екологічний аспект збірки есе З. Мензатюк «Зелені чари» пов'язаний також із усвідомленням проблем, про які сигналізує Червона Книга України. Досліджено, що в оповіданні О. Ільченка «Де живуть тварини» в художній формі презентовано етологію та екологію українського світу. Лейтмотивом історії є думка про важливість кожної живої істоти. Пізнавальні завдання оповідання О. Ільченка «Мандрівка Дощинки» проаналізовано на перетині літератури та природознавства. Презентуючи художній опис процесу колообігу води в природі, автор сприяє формуванню екологічної компетентності дітей. Спостережено, що в оповіданнях «У кого ріжки кращі» та «Як коник співати навчився» О. Ільченко демонструє вплив літератури для дітей на формування принципів екологічної взаємодії. Екологічний аспект презентовано відтвореними ланцюгами екологічних взаємодій. Доведено, що екологічні аспекти віршоказок І. Андрусяка «Зайчикова книжечка» зреалізовано в соціальному вимірі. Мета такого зображення – утвердження думки про повагу до кожного життя, його самодостатність, а також про гармонійну взаємодію у природі. Актуальним є мотив екологічної безпеки, втілений, зокрема, в проблемі антропогенного впливу на природу. Підкреслено, що в повісті-казці І. Андрусяка «Третій сніг» екологічна тема переплітається з антиколоніальною. Визначальними є мотиви екологічної поведінки людини, формування емпатії до живого й поваги до довкілля. Антиколоніальний характер повісті-казки визначає думка про мову як основу національної ідентичності. Екологічні аспекти у творі І. Андрусяка «Морськосвинський детектив» розглянуто в контексті жанрово-стильових особливостей. Три історії твору є самостійними пригодами, інтертекстуальні зв'язки яких покликані зацікавити дітей класичною літературою. Подіям та явищам природи письменник намагається дати наукове чи просто логічне пояснення.

2. Scientific novelty of the research is that first time in Ukrainian study of literature complex investigation of modern prose for children in the aspect of ecocriticism was carried out. The dissertation is the first thorough study of ecological aspects in modern literature for children. Effectiveness of ecocriticism is proven with the help of prose written by Z. Menzatiuk, O. Ilchenko, I. Andrusiak. Role of inderdisciplinary research in modern study of literature is shown. In particular the formation and development of ecocriticism ("green studies") as analysis of literature and culture in the aspect of ecological interactions is investigated. Four waves of ecocriticism are traced: from English writings about nature to development of modern international applied studies (B. Lawrence, Jan Marshall, S. Slovic and others). Sporadic attention to ecocriticism in modern Ukrainian literary studies is singled

out. It is traced that man-nature interaction is one of the leading themes in the children literature in 20th century. In works of Olena Pchilka ecological aspects are part of patriotic education. Problems raised in prose of O.Ivanenko deal with multiple nature subjects that are united by moral and ethical factors. Novel fairy tales of V.Nestaiko have plenty of natural information about cooperation of species with each other and with environment. Nature in prose of V.Blyznets is poetical, lyrical, full of delicate insights, childish wondering at the world of living, ability to see the incredible in common things. It is investigated that the plot of Z.Menzatiuk's "Arnika" uses a theme of voyage to unfold as a version of a fairy tale about living water. In this literary work the genre elements of legendary tale, that explains the history of the medicinal plant, are traced. Idea of the world harmony is delivered through the thought of man-nature unity, ideal ecological cooperation. It is analyzed that range of problems in city tales (collected edition of Z. Menzatiuk "Thousand of umbrellas") is characterized by combining moral and ethical, research and ecological, as well as mythological aspects. For example, young reader learns about animate and inanimate nature of Ukrainian Carpathians, about interconnection of everything on the Earth, as well as some notions of astronomy etc. It is noted, that Z. Menzatiuk's collected edition "Ukrainian flowerbed" is dedicated to cultivated plants of the Ukrainian garden. Cross-cutting intention of the author is the necessity of saving nature, especially the plants from Red List. Ecological aspect of Z.Menzatiuk's collected edition of essays "Green magic" is also related to understanding of the problems that are raised in the Ukrainian Red List. It is investigated that in O.Ilchenko's story "Where animals live" ethology and ecology of Ukrainian world are described in a fiction form. Keynote of the story is the idea of importance of every living creature. Cognitive tasks of O.Ilchenko's story "Voyage of the Raindrop" are analyzed on the intersection of literature and natural studies. With his artistic description of the water circuit in nature the author facilitates the development of children's ecological competence. It is observed that in the stories "Who has better horns" and "How grasshopper learned to sing" O. Ilchenko demonstrates influence of literature for children on formation of principles of ecological interaction. It is proven that ecological aspects of I. Andrusiak's rhymed tales "The Hair's Book" are described in social dimension. Goal of this is to highlight the idea of respect to every life, its self-sufficiency, well-balanced interactions in nature. Trending theme of ecological safety is represented, among other things, with a problem of human influence on nature. It is stressed that in I. Andrusiak's novel fairy tale "The third snow" ecology is intertwined with anticolonialism. Determinative motives are: ecological behavior of humans, developing empathy to all living and respect to environment. Anticolonial character of the novel fairy tale is defined by the thought that language is the basis for national identity. Ecological aspects in I. Andrusiak's work "Guinea pig detective" are described in context of genre and style specifics. Three stories in this work are separate adventures, intertextual relations of which should raise interest to classical literature in children. The writer attempts to provide scientific or logical explanation for natural events and phenomena.

Державний реєстраційний номер ДіР:

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки:

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності:

Підсумки дослідження:

Публікації:

Наукова (науково-технічна) продукція:

Соціально-економічна спрямованість:

Охоронні документи на ОПІВ:

Впровадження результатів дисертації:

Зв'язок з науковими темами:

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Яблонська Ольга Василівна

2. Yablonska Olga Vasylivna

Кваліфікація: к. філол. н., 10.01.01

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи:

Код за ЄДРПОУ:

Місцезнаходження:

Форма власності:

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Качак Тетяна Богданівна

2. Kachak Tatiana Bohdanivna

Кваліфікація: к. філол. н., 10.01.01

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи:

Код за ЄДРПОУ:

Місцезнаходження:

Форма власності:

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Лапій Марія Михайлівна

2. Lapii Mariia M.

Кваліфікація: к. філол. н., 10.01.01

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи:

Код за ЄДРПОУ:

Місцезнаходження:

Форма власності:

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

Рецензенти

VIII. Заключні відомості

Власне Прізвище Ім'я По-батькові голови ради Ткачук Микола Платонович

Власне Прізвище Ім'я По-батькові головуючого на засіданні Поплавська Наталія Миколаївна

Відповідальний за підготовку облікових документів

Реєстратор

Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є відповідальним за реєстрацію наукової діяльності Юрченко Т.А.